

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, d.d. 16 februari 2011 inzake de aanbieding van het rapport van de Inspectie van het Onderwijs inzake het onderwijs in het schrijven van teksten (Kamerstuk 31 293, nr. 87).
Vragen zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Van Bochove

Adjunct-griffier van de commissie,
Janssen

Inhoudsopgave

- I. **Vragen en opmerkingen uit de fracties**
 - 1. Inleiding
 - 2. De kwaliteit van het schrijfonderwijs
 - 3. Verklaringen van de inspectie
 - 4. Beleid OCW
- II. **Reactie van de minister**

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

1. Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de minister. Hoewel zij schrijft dat er een duidelijke verbetering te constateren is ten opzichte van het inspectieonderzoek uit 1997/1998, laat het schrijfonderwijs anno 2009 volgens het onderzoek nog te wensen over. De leden maken zich zorgen om de basisvaardigheden van leerlingen ten aanzien van het schrijfonderwijs. Wie geen goede brief leert schrijven, zal daar in zijn/haar toekomst last van hebben, zo menen de leden.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het inspectierapport over de kwaliteit van het schrijfonderwijs in het basisonderwijs. Zij achten goed schrijfonderwijs van groot belang voor de kansen van mensen in de samenleving en de bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs baren hen daarom zorgen. Huns inziens heeft de voormalige staatssecretaris Dijkema terecht een hoge prioriteit gegeven aan de doorlopende leerlijnen voor rekenen en taal, maar helaas is de kwaliteit van het schrijfonderwijs nog niet overal op het niveau dat nodig is.

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de minister en het inspectieonderzoek betreffende het schrijfonderwijs. De afgelopen jaren is er nadrukkelijk extra aandacht gekomen voor de vakken taal en rekenen. Uit het onderzoek blijkt dat binnen het taalonderwijs weinig systematisch aandacht is voor het schrijven van teksten. Deze leden vinden dat een zorgelijke ontwikkeling, omdat het ontwikkelen van taalvaardigheid, naast het lezen van teksten, uiteindelijk ook moet leiden tot het schrijven van teksten ten behoeve van welk medium dan ook.

2. De kwaliteit van het schrijfonderwijs

De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat het een ernstig tekort is, dat in de leerjaren vijf tot en met acht de onderwijstijd die besteed wordt aan het schrijfonderwijs aan de krappe kant is, zoals de Inspectie van het Onderwijs constateert. In hoeverre, zo vragen deze leden, wordt in het onderwijs bij andere vakken ook aandacht besteed aan het schrijven van teksten? Is het zo dat er uitsluitend systematisch aandacht wordt besteed aan het stelonderwijs als onderdeel van taal of komt het ook aan de orde bij vakken als aardrijkskunde, geschiedenis en dergelijke?

Uit onderzoek is gebleken dat de leerkracht ertoe doet: niet de methode is bepalend voor de leerresultaten, maar de aanpak van de individuele leerkracht. Het onderzoeksrapport laat zien dat de methodes verbeterd zijn: meer strategieën, een duidelijkere opbouw, gebruik makend van de leerstoflijnen die voortkomen uit de kerndoelen. Echter, deze kerndoelen zijn al jaren beschikbaar voor de leerkracht. Waarom is dit dan niet terug te zien in de leerlijn die de leerkracht vaststelt voor de groep leerlingen die in de groep zitten, zo vragen de leden.

3. Verklaringen van de inspectie

De leden van de VVD-fractie lezen dat de inspectie de tegenvallende kwaliteit van het schrijfonderwijs verklaart op basis van vier factoren: de houvast die leraren (niet) hebben in methoden en lesuitwerkingen, de vakdidactische toerusting van leraren, de tot het minimum beperkte onderwijstijd die aan schrijfonderwijs wordt besteed en de lage prioriteit die schrijfonderwijs krijgt (af te lezen aan deskundigheidsbevordering van docenten). Deze leden zien hierin bevestigd dat flink geïnvesteerd moet worden in het onderwijs aan leraren (pabo of bijscholing). Is de minister bereid om dit rapport en meer specifiek de vier verklarende factoren van de inspectie onder de aandacht te brengen van de staatssecretaris, die het lerarenbeleid in de portefeuille heeft? De referentieniveaus en kerndoelen horen in de ogen van de leden meegenomen te worden bij de ontwikkeling van bijscholing en verhoging van het niveau op de pabo.

De leden van de CDA-fractie lezen dat slechts op een derde van de scholen wordt voldaan aan de didactische component van het stelonderwijs. De leden vragen daarom in hoeverre het stelonderwijs voldoende aandacht krijgt in de lerarenopleiding. De verklaring die door de Inspectie van het Onderwijs wordt gegeven voor de gevonden resultaten zijn voor de hand liggend, maar roepen wel de vraag op, waarom deze na eerdere onderzoeken niet eerder aangepakt zijn. Als zowel de gebruikte methoden, de didactiek, de onderwijstijd achterblijven en het stellen geen prioriteit heeft, dan is er toch moeilijk iets positiefs te verwachten van het stelonderwijs, zo vragen de leden.

Datzelfde constateren deze leden ook ten aanzien van de aanbevelingen van de inspectie. Vanzelfsprekend is het zaak om leerlijnen te ontwikkelen, evaluatiemethoden en uitwisseling van de beste ervaringen in het veld te stimuleren. Maar de cruciale vraag die in de brief van de minister onbeantwoord blijft is: wat wordt er gedaan om morgen het onderwijs in de klas te verbeteren? Op welke wijze worden leraren ondersteund, krijgen scholen ondersteuning of worden scholen aangesproken op de gerealiseerde effecten, zo vragen de leden.

4. Beleid OCW

De leden van de VVD-fractie lezen in de brief van de minister dat leerlingen op scholen die opbrengstgericht werken beter presteren. Dat is dan ook het uitgangspunt van het beleid van het ministerie van OCW. Het inzetten van instrumenten om de voortgang van leerlingen te kunnen volgen en de vaardigheden in kaart te kunnen brengen is volgens de leden van groot belang. Uit de brief van de minister blijkt dat, ondanks het feit dat een apart domein «schrijven» in het referentiekader is opgenomen, de didactische component slechts op ongeveer een derde van de scholen aan alle indicatoren voldoet. De leden van deze fractie zijn van dit gegeven ernstig geschrokken. Kan de minister aangeven of zij voornemens is het begrip leerwinst en de leerlingvolgsystemen per kerndoel/domein uit te werken of geeft dit inspectierapport in haar ogen daar geen aanleiding toe, zo vragen de leden.

De leden van de PvdA-fractie onderkennen dat schriftelijke taalvaardigheid meer omvat dan de spelling. Hoewel ook de spelling van leerlingen op de basisscholen nog vaak te wensen overlaat, mag dat geen excuus vormen om hun stelvaardigheid in de zin van het schrijven van teksten te verwaarlozen. Wat gaat de minister ondernemen om de vakdidactische toerusting van de docenten in de lerarenopleidingen en in de nascholing te verbeteren? De leden vragen wat de minister gaat ondernemen om te bewerkstelligen dat de methoden leraren beter houvast gaan bieden voor het schrijfonderwijs. Welke activiteiten

ontplooit het Steunpunt referentieniveaus taal en rekenen PO om docenten die in de alledaagse lespraktijk aan de slag moeten met het schrijfonderwijs te steunen? Hoe wordt voorkómen dat de noodzakelijke lange adem waarover de minister schrijft, blijft steken in een papierwinkel van de leemlagen in het onderwijsveld waar de man of vrouw die voor de klas staat, niets mee opschiet, zo vragen de leden.

De leden van de CDA-fractie stellen dat er momenteel op veel scholen wordt gewerkt aan de invoering van het model voor effectieve/directe instructie. Dit model helpt leerkrachten hun onderwijs op drie niveaus aan de leerlingen aan te bieden, om op deze manier tegemoet te komen aan de individuele belangen van iedere leerling. Voor een vrij grote groep leerkrachten is dit een lastige opgave; niet de methode, maar de leerling is richtinggevend voor de manier waarop hun onderwijs vorm krijgt. Observeren, noteren, anticiperen en structureren zijn de kernwoorden. De leden vragen of de huidige methodes voldoende worden benut als het gaat om de achterliggende didactiek. Al is een methode nog zo goed, als deze onvoldoende wordt gebruikt zal het resultaat onvoldoende zijn. Immers, schrijf-/stelopdrachten die verwerkt zijn in een taalmethode zijn vaak opdrachten die in verhouding erg tijdrovend zijn. Veel leerkrachten kiezen voor de werkwoord- en spellingsoefeningen in de methode (meetbare resultaten) en gebruiken de stelopdrachten als zelfstandig te verwerken opdrachten. Hierdoor werken de kinderen zonder noemenswaardige begeleiding aan het schrijven van teksten, waardoor het aanbieden van strategieën tekort schiet. Klopt deze veronderstelling en op welke wijze zou hiervoor aandacht kunnen zijn, zo vragen de leden. In de afgelopen jaren is gebleken dat de invoering van een methode die specifieke aandacht biedt aan een leerstofonderdeel direct gevolgen heeft voor de opbrengsten. Denk hierbij aan het voortgezet technisch lezen en het begrijpend lezen; twee onderdelen die in de afgelopen jaren een oppepper hebben gekregen naar aanleiding van tegenvallende resultaten. Is de inzet van het kabinet om voor het schrijfonderwijs een dergelijke ontwikkeling te stimuleren, zo vragen deze leden.

II. Reactie van de minister